
Notae bibliographicae

Collectanea Theologica 17/4, 575-584

1936

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NOTAE BIBLIOGRAPHICAE*).

Garrigou-Lagrange R., O. P., **La Prédestination des Saits et la grâce**. Doctrine de Saint Thomas comparée aux autres systèmes théologiques, Paris 1936, str. 434.

W tym dziele, przygotowywanym już od dłuższego czasu podaje A. zupełne syntetyczne ujęcie zagadnień omawianych już częściowo, lub ubocznie w swych dziełach: *Dieu, son existence et sa nature* 1915, *La Providence et la Confiance en Dieu* 1932, na łamach czasopisma *Revue Thomiste* i *Revue de Philosophie* w ubiegłym dziesięcioleciu i w encyklopedii *Dictionnaire de Théologie catholique (Prédestination, Prémotion)*.

W pierwszej części poprzedzonej krótkim wstępem przedstawia A. przy pomocy nauki objawionej i orzeczeń kościoła samo pojęcie przeznaczenia, badając jego zgodność z powszechnością zbawczej woli bożej na tle różnych systemów teologicznych. Celem nadania tej próbie rozwiązania trudności, której sam jest zwolennikiem i obrońcą, silniejszej podstawy, kreśli stanowisko w tej sprawie św. Augustyna na tle epoki. W drugiej części przedstawia A. najważniejsze próby rozwiązania tego problemu w ciągu wieków, począwszy od Jana Damasceńskiego, którego wpływ zaznacza się w teologii średniowiecznej, poprzez scholastykę ze szczególnym uwzględnieniem św. Tomasza i jego pierwszych zwolenników i Jana Duns Skota. Osobne rozdziały poświęca A. omówieniu tego problemu w świetle nauki pseudo-reformatorów w. XVI i przedstawieniu ustosunkowania się do tego zagadnienia teologów potrydenckich, głównie Moliny, Bellarmina, Suareza, jako też kierunków augustiańskiego i tomistycznego. Wreszcie w trzeciej części rozpatruje A. na tle danych teologicznych wystarczalność i skuteczność łaski bożej, komentując przy tej okazji szeroko różnice zachodzące w różnych systemach teologicznych odnośnie do określenia wolnej woli człowieka.

---

*) Ex operibus ad Redactionem missis exposuit Stanislaus Frankl.

A. jest zdania, że jakkolwiek tak wybranie i przeznaczenie człowieka, jak też i powszechna boża wola zbawcza są dogmatami, to jednak zrozumienie połączenia tych dwu prawd przewyższa wszelki rozum naturalny, jest uderzającym przykładem t. zw. clair-obscur théologique. Ze względu na żywotność zagadnienia i znaną powagę Autora omawiane dzieło zajmuje w oświetleniu spornego problemu niepoślednie miejsce.

Feckes Carl, **Das Mysterium der heiligen Kirche. Ihr Sein und Wirken im Organismus der Uebernatur**, Paderborn² 1935, Schöningh str. 283.

Szybkie rozsprzedanie pierwszego wydania tego dzieła omawianego już w naszym kwartalniku (XV (1934) 386) i ukazanie się wydania drugiego świadczy dobitnie jak wielkie zainteresowanie wzbudziło zagadnienie poruszane przez teologa kolońskiego. W porównaniu z pierwszym wydaniem ta druga edycja uległa zupełnej przeróbce. Celem dostosowania dzieła do wymagań szerszych warstw czytelników — gdyż ścisły związek wewnętrzny kwestyj eklezjologicznych z soteriologią wobec wrażliwej konieczności głębszego poznania istoty naszej św. wiary jest problemem nader aktualnym — umieszcza A. wszystkie bibliograficzne odnośniki w odpowiednim dodatku przy końcu dzieła (Anmerkungen). Oprócz jednak tej zmiany natury czysto technicznej zauważyć można liczne zmiany realne, które A. — stosując się do uwag recenzentów — poczynił w tym nowym wydaniu swego dzieła bądź to w formie licznych zmian poszczególnych wyrazów względnie twierdzeń lub sposobu ujęcia problemu, bądź też głębszego i szerszego omówienia poruszanych zagadnień, dzięki czemu sam A. nazywa je „vollständig neu bearbeitete Auflage“. W przeświadczeniu aktualności podjętego dzieła rozprowadza A. poszczególne problemy w formie przeznaczonych dla szerokiego warstw społeczeństwa na łamach powstałego w tym roku pisma „*Theologie der Zeit*“ (154—162).

Scheeben Matth. Joseph, **Maria Schutzherrin der Kirche**. Herausgegeben von J. Schmitz, Paderborn 1936, Schöningh, str. 104, cena Mk. 2.50.

Mariologia genialnego teologa niemieckiego, zawarta w jego dogmatyce, została już w tym roku wydana przez Karola Feckesa (*Die bräutliche Gottesmutter*, Freiburg). Oprócz jednak swego głównego dzieła Handbuch der katholischen Dogmatik, dokończonych przez Atzbergera, gdzie Scheeben, którego nazywają pierwszym mariologiem odpowiadającym wymaganiom dzisiejszej metody naukowej, przedstawił zagadnienia mariologiczne,

pozostawił on jeszcze pewne rozprawy z dziedziny mariologii, rozsiane w formie artykułów po różnych czasopismach. Omawiane dzieło jest częścią długiej rozprawy, drukowanej pod tytułem „*Die theologische und praktische Bedeutung des Dogmas von der Unfehlbarkeit des Papstes besonders in seiner Beziehung auf unsere Zeit*“, w wydawanym przez siebie (od drugiego tomu) czasopiśmie p. t. *Das ökumenische Konzil*, Regensburg 1859/70, Pustet.

W wydanej przez Schmitza rozprawie stara się A. wykazać ścisły związek między dogmatem o nieomyślności papieża, a dogmatem o niepokalanym poczęciu Najśw. Panny Marii, które to dogmaty wskazują jasno na nadprzyrodzony element chrystianizmu. Łączą się one ściśle z bóstwem Chrystusa Pana, wskazują na wzniosłość nadnaturalnego celu, do którego Bóg powołał człowieka i środków, przy pomocy których człowiek ten cel może osiągnąć. Celem podkreślenia wzniosłości tych dwóch dogmatów, kreśli je A. na tle współczesnego racjonalizmu i agnostycyzmu. W dwóch ostatnich rozdziałach przedstawia A. wartość życiową tych dogmatów zwłaszcza w dziedzinie wiary i należytego ustosunkowania się do religii, jak też moment polemiczny w walce z innowiercami.

Jakkolwiek od napisania tego dzieła siódme dziesięciolecie upływa, to jednak — dzięki genialnej umysłowości Scheebena — nie straciło ono na aktualności, lecz wobec pewnych obaw nawet pośród katolików, jakoby podkreślanie kwestyj mariologicznych miało umniejszyć znaczenie chrystologii, lub odnowienia niektórych błędów zeszłego stulecia, może się ono przyczynić do odrodzenia chrześcijańskiej myśli i życia.

Staubinger Heinrich, **Lehrbuch der Fundamentaltheologie**, Padernborn 1936, Schöningh str. 260, cena Mk. 5.30.

Ostatnie pięćdziesięciolecie jest okresem znacznego postępu nauki teologicznej. Postęp ten odnosi się w wielkiej mierze do zagadnień z dziedziny teologii fundamentalnej, która — jakkolwiek w ostatnich czasach podlegała znacznej ewolucji — ma jeszcze wiele do zrobienia, zwłaszcza na tle wyłaniających się problemów z tej dziedziny wiedzy teologicznej. To też obok znacznej już dziś ilości dzieł z zakresu teologii fundamentalnej należy powitać dzieło omawiane, w którym A. stara się przedstawić podstawowe zagadnienie teologii w najnowszej szacie — lubo nie zawsze tę szatę uwzględnia — i dostosować je do wymagań dzisiejszych.

Po rzeczowym wstępie poświęconym pojęciu, zadaniu, metodzie i historii teologii fundamentalnej (str. 7—32) dzieli A. swe

dzieło na dwie części. W pierwszej „Die Offenbarung“ (str. 37—158) znajduje się spekulatywne i historyczne przedstawienie objawienia. W szeregu rozdziałów jak naturalne podstawy, kryteria, świadectwa objawienia, nadnaturalny charakter i boski początek religii chrześcijańskiej kreśli A. zagadnienia omawiające przemawianie Boga do ludzi. Ponieważ jednak to objawienie jako depositum fidei powierzył Bóg kościołowi katolickiemu, dlatego w drugiej części swego dzieła (str. 159—260) zastanawia się A. nad kwestjami eklezjologicznymi, zestawiając je w trzech rozdziałach, mianowicie kościół Jezusa Chrystusa, kościół katolicki jako kościół Jezusa Chrystusa i powaga nauczycielska kościoła katolickiego. Godnym zaznaczenia jest fakt, że w określeniu pojęcia kościoła wybiera A. drogę pośrednią między prawnym określeniem podanym przez św. Bellarmina a pojęciem wypływającym z idei mistycznego ciała. Kościół — według A. — jest założoną przez Chrystusa społecznością wiernych, w której pod prawowitym kierunkiem ustanowionego przez P. Jezusa apostołatu korzystają ludzie z dzieła odkupienia Zbawiciela (str. 172).

Jakkolwiek omawiane dzieło porusza wiele zagadnień z dziedziny traktowanej materii i rzuca na tę dziedzinę pewne światło, to jednak — z powodu nieuwzględnienia niektórych zasadniczych problemów (chodzi głównie o tradycję) — nie odpowiada m. zd. ściśle treści pojęcia *Lehrbuch der Fundamentaltheologie*.

Pohle, **Lehrbuch der Dogmatik**. Neubearbeitet von Michael Gierens S. J. Paderborn 1936. Schönningh Bd. I str. 591. Cena Mk. 8 (10).

Dziewiąte wydanie w przeciągu 34 lat pierwszego tomu dogmatyki wrocławskiego teologa († we Wrocławiu 22 II 1922 r.) świadczy o jej wartości, głównie dla studiujących św. Teologię.

W porównaniu do wydania ósmego, przyjętego przez fachową krytykę bardzo życzliwie, obecne wydanie — poza nieznacznymi zmianami, względnie poprawkami głównie natury technicznej — pozostało bez zmiany, z wyjątkiem części wstępnej, którą wydawca powiększa o 66 stron, dodając do zagadnień w poprzednim wydaniu poruszanych, cały problem objawienia i zarys historii teologii dogmatycznej.

Całość obejmuje oprócz wspomnianego wstępu trzy księgi. W pierwszej (str. 93—303) przedstawia A. naukę o Bogu, kreśląc po kolei jasno i głęboko zagadnienia odnoszące się do bożego istnienia, istoty i przymiotów. W następnej księdze (str. 304—420) podaje A. w świetle danych, głównie teologii pozytywnej, naukę o trzech osobach w jednym Bogu i o jednej bożej istocie w trzech osobach. Trzecia wreszcie księga (str. 421—591) zawiera materię, odnoszącą się do stworzenia. Najpierw jest

mowa o akcie twórczym Boga, następnie o samym stworzeniu. Z uznaniem należy podkreślić, że przyjęcie — dla objaśnienia kosmogonii Mojżesza — teorii logiczno-artystycznej, mimo pewnych zastrzeżeń nawet poważnych krytyków, wobec przytoczonych argumentów żadnej nie uległo zmianie.

Miscellanea Theologica, Praca zbiorowa Profesorów Sem. Metropol. w Warszawie, Warszawa 1936, str. XII — 305.

Dzieło to jest zbiorem rozpraw profesorów Warszawskiego Seminarium Metropolitalnego, ofiarowanym J. Em. Ks. Kardynałowi Kakowskiemu, z okazji Jego złotego jubileuszu kapłańskiego. Po przedmowie regensa Seminarium, ks. Infulata Fiatowskiego następują artykuły z różnych dziedzin nauki teologicznej. Zagadnieniom skrypturystycznym poświęcono dwa artykuły: ks. Mg. T. Radkowskiego, Hebrajskie imiona Boże, Spostrzeżenia stare i nowe i ks. dr. E. Dąbrowskiego, Święty Paweł w Atenach (Dz. Ap. 17, 16—34). Teologią dogmatyczną zajmuje się trzech profesorów: ks. dr. W. Roślan napisał artykuł p. t. Idea *ζωή* w pismach Ojców Apostolskich, ks. S. Ulatowski opracował ideę soteriologiczną w pismach apologetycznych św. Hieronima, a ks. dr. A. Pawłowski przedstawił problem eucharystii jako sakramentu solidarności chrześcijańskiej. Wreszcie inni autorowie oświetlają w czterech rozprawach zagadnienia prawne i społeczne. Ks. dr. W. Majewski, oświetlił postać stanowiska tradycji kościelnej, ks. dr. W. Padacz zbadał prawne podstawy istnienia i działalności zrzeżeń katolików świeckich, ks. dr. S. Mystkowski przedstawił prawo małżeńskie w konkordatach a wreszcie ks. dr. E. Szlenk oświetlił w ujęciu historyczno-krytycznym prawo do pracy.

Omawiane dzieło, wydane w poważnej szacie zewnętrznej i utrzymane na poziomie formy naukowej, lubo nie wszystkie rozprawy posiadają dla nauki taką samą wartość, dzięki aktualności poruszanych zagadnień i jasnego przedstawienia sprawy, może oddać tak fachowcom jak też i pracującym w duszpaństwie przysługę.

Śpikowski Władysław X., **Polemika św. Ireneusza z gnostykami o Bogu**, Leopoli (Lwów) 1935, Biblioteka Religijna, str. 196.

Omawiana rozprawa, drukowana na łamach naszego czasopisma (XIV (1933) str. 38—91, 388—527), znaną jest Czytelnikom *Collectanea Theologica*. Autor zajmuje się w niej jednym z problemów, lansowanych w dzisiejszej krytyce liberalnej, jakoby gnostycy byli pierwszymi teologami, którzy zamienili chrześci-

jaństwo w system nauk w formie ściśle określonych dogmatów. Celem dokładnego zbadania zagadnienia wyświetla A. stosunek katolickiego kościoła do nauki gnostyków o Bogu. Ponieważ z ramienia kościoła na plan pierwszy wysuwa się św. Ireneusz, biskup lyoński, przedstawia A. polemikę tegoż biskupa z grożącą młodemu kościołowi herezją. Cała rozprawa obejmuje trzy części. Pierwsza poświęcona jest przedstawieniu nauki gnostyków o Bogu w oświeceniu Ireneusza, druga przedstawia ustosunkowanie się biskupa lyońskiego do tej nauki, trzecia wreszcie przy pomocy oceny metody polemicznej świętego biskupa podaje rezultat całej tej polemiki. W zakończeniu dochodzi A. do wniosku, że twierdzenia krytyków liberalnych — przynajmniej w świetle omawianego zagadnienia — nie posiadają podstawy wystarczającej, gdyż wiele dogmatów o Bogu, określonych w ciągu wieków przez kościół katolicki tkwi już w nauce św. Ireneusza.

Bilz Jakob, **Einführung in die Theologie**, Freiburg i Br. 1935, Herder str. VI + 16.

Celem tej książki jest przedstawić wartość naukową teologii, zbadać jasno jej stosunek do innych dziedzin wiedzy i rzucić pogląd na całość wiedzy teologicznej.

Dzieło to obejmuje dwie części. W pierwszej części „Die Theologie“ (str. 8—118) przedstawia A. istotę teologii katolickiej. Przy pomocy bogatej literatury, w sposób ściśle naukowy podaje A. pojęcie i przedmiot teologii naturalnej i nadnaturalnej, jasno stawia różnicę między „Religiöses Glauben und theologisches Wissen“ tłumaczy pojęcie teologii jako „Glaubenswissenschaft“, bada szczególniejszy charakter teologii katolickiej. Następnie zastanawia się A. nad znaczeniem teologii jako wiedzy. Ponieważ pojęcie nauki i wiedzy podlegało w ciągu wieków pewnej ewolucji dlatego drogą analizy stara się A. udowodnić, że teologia jest nauką w ścisłym tego słowa znaczeniu. Atoli jakkolwiek źródła teologiczne jako objawione są czymś stałym to jednak i w teologii można mówić o postępie nauki, o czym świadczy osobna gałąź jej wiedzy poświęcona badaniom historii i rozwojowi poszczególnych dogmatów. Rzut oka na historię teologii katolickiej od czasów patrystycznych aż po dobę obecną świadczy najlepiej o postępie tej wiedzy. Rozpatrując teologię jako wiedzę nie traci też A. z oczu jej momentu życiowego. Stawiając jasno granicę między pragmatyzmem a przesadzoną spekulacją bez podstaw teologicznych, przedstawia A. wartość życiową teologii. W części drugiej „Der Theologe“ (119—162) zastanawia się A. krótko lecz rzeczowo nad przymiotami teologa, przedstawiając wymagania kościoła odnoszące się do jego przygotowania ascetycznego i naukowego.

Dzieło to przyjęte z wielką życzliwością przez fachową krytykę zasługuje w rzeczywistości na polecenie, głównie zaczynającym studia teologiczne. Byłoby też piū desiderium, ażeby — wobec zmniejszania się dziś przygotowania lingwistycznego — zostało ono przetłumaczone na język polski.

Thomas Villanova Gerster a Zeil O. M. C., **Infernus** Tractatus dogmaticus iuxta sensum S. Bonaventurae, Taurini 1936, Marietti str. 175, cena 7 lit.

Sacramentum extremae unctionis, Taurini 1936, Marietti str. 79, cena 4 lit.

Po wydaniu przed czterema laty traktatu o czyściu w duchu nauki Doktora Serafickiego opracował obecnie A. traktat o piekle, który podzielił na ośm artykułów. Najpierw udowadnia istnienie piekła, następnie omawia jego miejsce i mieszkańców. Zastanawia się dłużej nad karami piekła i ich wiecznością. W końcu rozpatruje stan potępieńców. Według Doktora Serafickiego piekło należy uważać za „locum corporeum, sub terra situm habentem“ (str. 17). Istotą kary utraty jest pozbawienie najwyższego dobra, istotą zaś kary zmysłów jest cierpienie pochodzące z jakiegoś ognia, który jest „corporalis et fortasse eiusdem speciei cum igne elementari, licet diversas habeat proprietates, saltem accidentales... Si tamen loquamur de proprietatibus accidentalibus, quae non variantur specie, sed operationem, ille ignis habet diversas proprietates ab isto“ (str. 71 n.). Wpływ zaś tego materialnego ognia na duchy materii nie posiadające polega na pewnym stałym przymusowym „przywiązaniu ducha do ognia“, skąd przez działanie tego ognia, wzbudzającego naturalną odrazę i niewymowną bojaźń, powstają w duszy cierpienia, których wielkość zależy od wielkości jej grzechów. Przez ukończenie czasu zasługi i braku jakiegokolwiek łaski nadnaturalnej ze strony Boga potępieni nie mogą wykonać żadnego uczynku dobrego. To samo jest też podstawą zatwardziałości w złem.

Podkreślić należy, że A. starał się przedstawić cały problem w świetle nauki Doktora Serafickiego i pod tym względem dzieło daje coś nowego, trudno jednak przemilczeć, że samo opracowanie — wbrew może intencjom A. — wypadło dość chaotycznie, bez ścisłej syntezy i stoi w przyzwoitej odległości od zasad metody naukowej.

Bezpośrednio po traktacie o piekle wydaje O. Gerster rozprawę o sakramencie ostatniego namaszczenia, chcąc w ten sposób przyczynić się do pogłębienia nauki o tak ważnym sakramencie. Całą materię dzieli A. na siedm artykułów, w których rozprawia o sakramencie ostatniego namaszczenia w ogólności, o istocie

tego sakramentu, o jego szafarzu i podmiocie, o obowiązku przyjmowania tego sakramentu, jego powtarzalności i skutkach. Zamknięcie każdego artykułu stanowi przedstawienie poruszanego zagadnienia w świetle nauki Doktora Serafickiego. W kwestji spornej, dotyczącej skutków tego sakramentu odnośnie do ciała chorego idzie A. za zdaniem prawnika rzymskiego O. Cappellego i wielu innych, którzy twierdzą, że sakrament ostatniego namaszczenia wtedy pomaga do uzdrowienia ciała, kiedy ta pomoc ma się przyczynić zgodnie z porządkiem mądrości i opatrności bożej do zbawienia duszy. To zaś odbywa się w ten sposób, że dusza — dzięki ścisłemu połączeniu z ciałem — przez ten sakrament podniesiona i wzmocniona, mocą tegoż sakramentu wpływa dodatnio na pokrzepienie ciała i odzyskanie zdrowia. Drogą analityczną wykazuje A., że tego zapatrywania broni św. Bonawentura.

Oprócz lepszej przejrzystości, aniżeli to miało miejsce w traktacie o piekle, i przedstawieniu nauki Doktora Serafickiego dzieło O. Gerstera nie posiada zalet naukowego opracowania materiału nawet w formie podręcznikowej.

Les Exercices Spirituels. Textes Pontificaux annotés par Albert Valensin S. J. Paris 1935, Desclée de Brouwer str. XIII + 194.

W czasach dzisiejszych okazuje się niejednokrotnie potrzeba praktycznego i wygodnego wydania pism, którymi Stolica Apostolska normuje zagadnienia wyłaniające się z prądów nurtujących pośród współczesnego społeczeństwa. Tę potrzebę chwili zrozumiało i należycie oceniło wydawnictwo i księgarnia paryska Desclée de Brouwer et Cie, postanawiając je zrealizować w formie specjalnej kolekcji p. t. *Cathedra Petri*, gdzie mają być umieszczane encykliki papieskie, wydane w ostatnim pięćdziesięcioleciu a określające wspomniane zagadnienia. Każdy tom ma być poświęcony osobnemu zagadnieniu. W programie są takie problemy jak małżeństwo, wychowanie chrześcijańskie, filozofia chrześcijańska, liturgia i inne. Celem łatwiejszego zrozumienia danego zagadnienia podany jest tekst papieskich dokumentów w tłumaczeniu francuskim, opatrzonym obszernym komentarzem. Ażeby jednak uniknąć ewentualnej nieścisłości dołącza wydawca autentyczny tekst łaciński.

Jako pierwszy tom tej zapowiadanej już od kilku lat kolekcji ukazały się pisma papieskie, odnoszące się do ćwiczeń duchownych, wydane przez Alberta Valensina, znanego organizatora sławnych *Semaine des Exercices de Versailles*, urządzonych tuż przed ukazaniem się *Mens Nostra* (r. 1929). Zawiera ona tłumaczenie francuskie z obszernym komentarzem trzech pism obec-

nego papieża, mianowicie konstytucję *Summorum Pontificum* (z dnia 25 VII 1922), w której św. Ignacego Loyolę Ojciec św. ogłasza uroczyście patronem ćwiczeń duchownych, list papieża z dnia 3 XII 1922 r. *Meditantibus Nobis* do obecnego generała zakonu Towarzystwa Jezusowego, z racji trzechsetletniej rocznicy kanonizacji świętych Ignacego Loyoli i Franciszka Ksawerego, wreszcie encyklikę *Mens Nostra*, w której Ojciec św. przedstawia naukę kościoła o ćwiczeniach duchownych. Oprócz tych najważniejszych dokumentów przytacza jeszcze wydawca w tekście łacińskim dwa listy Leona XIII *Exercitiorum Spiritualium* i Ignatianae *Commentationes*, dwa listy Piusa X *Exercitiorum Spiritualium* i *Experiendo*, w końcu list Benedykta XV *Quae in proximas*. Nadto w formie *Appendices* podaje wydawca próbę ujęcia niektórych zagadnień, wpływających z zalecanych *Exercitia* św. Ignacego, a nie uwzględnionych w dokumentach papieskich.

Zainicjowana kolekcja — jak można sądzić z pierwszego tomu — przedstawia się dodatnio i zapewne posłuży do prawdziwego pogłębienia nauki kościoła bożego.

Marmion Columba O. S. B., **Christus unser Ideal.** Übertragen von B. Spiegel O. S. B. Paderborn 1936, Schöningh XV + 539.

Liczne wydania dzieł Marmiona w różnych językach świadczą o wartości literackiej spuścizny ascetycznej opata z Maredsous. Dzięki doskonałemu przygotowaniu teologicznemu — po ukończeniu studiów teologicznych w Clonliffe i w Rzymie był M. profesorem filozofii w Clonliffe a później, już jako benedyktyn, wykładał dogmatykę w teologicznym instytucie benedyktyńskim na Monte César w Lowanium — dzięki szczególnemu nastawieniu osobistemu i czynnikom zewnętrznym posiadają dzieła Marmiona teologiczną głębię, jasność poglądów, co odnosi się przede wszystkim do oryginału francuskiego, i kierunek wybitnie chrystopologiczny.

Omawiane dzieło, które jest czwartym wydaniem tłumaczenia francuskiego „Le Christ idéal du moine“, drukowanego w Maredsous w r. 1922 — polskie tłumaczenie ukazało się w Krakowie w r. 1927 (Wydawnictwo Księży Jezuitów. Bibl. Życia Wew. T. XVI) — obejmuje dwie główne części. Najpierw rozprawia A. o doskonałości chrześcijańskiej w ogólności, następnie zastosowuje te ogólne zasady do życia zakonnego.

Dzieła Marmiona świadczą dobitnie jak ważną rolę w przedstawianiu problemów ascetycznych odgrywa dokładna znajomość katolickiej dogmatyki.

Ręka s Michał ks., **Apostolstwo Chorych**, Poznań-Lwów (bez roku wydania) str. 20.

Rekolekcje Chorych, Lwów 1935. Nakładem Apostolstwa Chorych. Cz. I str. 137, cz. II str. 186.

Msza święta chorych, Lwów 1936. Nakł. Apostolstwa Chorych str. 140.

Ks. Michał Rękas, naczelny dyrektor Polskiego Sekretariatu Apostolstwa Chorych podaje w pierwszej broszurze przewodnie myśli i główne zasady Apostolstwa Chorych dla użytku tych wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mają styczność z chorymi. Apostolstwo Chorych powstało w r. 1925 w Holandii, założone przez ks. L. J. Willenborga, proboszcza z Bloemendaal, a na ziemiach polskich ukazuje się po raz pierwszy jako osobna organizacja religijna na terenie Lwowa, gdzie w maju 1930 r. zostało eregowane przez J. E. Ks. Arcybiskupa Twardowskiego. W następnym miesiącu tegoż roku Episkopat Polski, zebrany na I Ogólnopolskim Kongresie Eucharystycznym w Poznaniu nadał Sekretariatowi polskiemu charakter centrali dla wszystkich polskich diecezyj. A w cztery lata później, na prośbę całego świata zatwierdziła Stolica Święta Apostolstwo Chorych jako Unio Prima Primaria z centralą w Bloemendaal w Holandii, obdarzając ją brewem z dn. 25 marca 1936 r. licznymi odpustami. Odpowiednio do zarządzeń Stolicy Świętej erygowano w Polsce ponownie Apostolstwo Chorych, na czele którego pozostał nadal centralny sekretariat z siedzibą we Lwowie.

Główny jego inicjator i propagator ks. Michał Rękas stara się tak drogą Polskiego Radia jak też i odpowiednią literaturą wzbudzić zainteresowanie wśród szerszych warstw społeczeństwa. W tym też celu są wydane broszury o mszy św. i o rekolekcjach dla chorych, w których A. — znając doskonale psychologię chorych — w sposób przystępny, praktyczny i podnoszący na duchu wskazuje na znaczenie choroby w świetle wiary chrześcijańskiej,

Ze względu na wzniosłość celu i dobranie doskonałych środków dzieła omawiane zasługują na gorące polecenia.

Fasciculus sequens edetur Kalendis Martii 1937.

Permissu Curiae Metropolitanae Lat. Leopoliensis.

Prenumerata roczna wynosi 10 zł., płatna w dwóch ratach na konto „Collect. Theol.“ — P. K. O. Nr. 503.897.

ZAKŁAD GRAFICZNY KAROLA DOROSZYŃSKIEGO — LWÓW, UL. OSSOLIŃSKICH 15.